

Zasady wydawania zaleceń technicznych i organizacyjnych Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki

Państwowa Agencja Atomistyki

Warszawa, marzec 2024 r.

1 Podstawa prawna

Zgodnie z art. 110 pkt 3 ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 1173 i 1890), do zakresu działania Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki należy m.in. wydawanie zaleceń technicznych i organizacyjnych w sprawach bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej (BJiOR). Zalecenia dotyczyć mogą wszystkich kwestii istotnych dla zapewnienia BjiOR, w szczególności związanych z lokalizacją, budową i eksploatacją obiektów jądrowych oraz składowisk odpadów promieniotwórczych.

Zalecenia Prezesa PAA nie stanowią powszechnie obowiązującego prawa w Polsce, dlatego też nie nakładają na jednostki organizacyjne żadnych obowiązków. Jednocześnie jednak służą jako wskazówki postępowania w dziedzinach związanych z BjiOR dla tych jednostek.

Wydawanie przez urzędy dozoru jądrowego niewiążących, zaleceń w zakresie wypełniania określonych prawnie wymagań BjiOR jest powszechnie stosowaną na świecie praktyką. Przykładem mogą tu być wydawane przez fiński STUK YVL-Guides oraz dokumenty z serii NUREG amerykańskiej Komisji Dozoru Jądrowego (US NRC).

2 Charakter zaleceń technicznych i organizacyjnych

Wydawanie przez Prezesa PAA zaleceń technicznych i organizacyjnych ma na celu wzmocnienie zrozumienia przez jednostki organizacyjne wymagań BjiOR. Zalecenia mają na celu pełne przedstawienie podmiotom prowadzącym działalność związaną z narażeniem na promieniowanie jonizujące stanowiska, wymagań oraz oczekiwań PAA w odniesieniu do nadzorowanych przez Prezesa PAA działalności. Adresatami zaleceń technicznych i organizacyjnych Prezesa PAA mogą być podmioty:

- prowadzące działalność związaną z lokalizacją, budową, rozruchem, eksploatacją lub likwidacją obiektu jądrowego;
- prowadzące działalność związaną z postępowaniem z odpadami promieniotwórczymi;
- pozostałe podmioty prowadzące działalność związaną z narażeniem na promieniowanie jonizujące, wymagającą zezwolenia Prezesa PAA lub wymagającą zgłoszenia takiej działalności Prezesowi PAA albo powiadomienia o niej Prezesa PAA.

Pomimo faktu, że wydawane na podstawie art. 110 pkt 3 ustawy – Prawo atomowe zalecenia techniczne i organizacyjne Prezesa PAA nie mają charakteru wiążącego, mają one jednak bardzo istotne znaczenie dla podmiotów prowadzących działalność z narażeniem na promieniowanie jonizujące. Celem Zaleceń jest wskazanie optymalnego z punktu widzenia dozoru jądrowego (PAA) sposobu przebiegu danych procesów lub spełnienia określonych prawem wymagań. Prowadzenie określonych działań, takich jak np. badania lokalizacyjne dla planowanych obiektów jądrowych, zgodnie z Zaleceniami znacząco zwiększa prawdopodobieństwo akceptacji tych czynności przez Prezesa PAA, natomiast nieprzestrzeganie Zaleceń nie oznacza automatycznego braku akceptacji organu dozoru jądrowego.

Kierując się wytycznymi Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej¹, Państwowa Agencja Atomistyki dokłada starań, aby w trakcie opracowywania zaleceń uwzględnić uznane międzynarodowe standardy w dziedzinie BJIOR, wyniki prowadzonych w Polsce i na świecie prac badawczo-rozwojowych, doświadczenia związane z eksploatacją obiektów jądrowych oraz prowadzeniem innych działalności związanych z narażeniem, czy też wyniki przeglądów międzynarodowych w obszarze BJIOR, a także zapewnić możliwość zaopiniowania projektów zaleceń przez wszystkie zainteresowane strony. W szczególności zalecenia powinny promować kulturę bezpieczeństwa, uwzględniając przy tym możliwość stosowania podejścia stopniowanego w racjonalny i odpowiedzialny sposób.

Można zatem stwierdzić, że przestrzeganie zaleceń technicznych i organizacyjnych wydawanych przez Prezesa PAA znacząco zwiększa prawdopodobieństwo pozytywnego załatwienia sprawy, z jaką do dozoru jądrowego zwracają się podmioty wykonujące działalność z narażeniem na promieniowanie jonizujące.

3 Przesłanki do wydawania zaleceń

Prezes PAA może wydać Zalecenia w każdej sytuacji, w której zostanie zidentyfikowana taka potrzeba, w szczególności jednak, gdy wynika to z:

- 1) istotnych pytań i wątpliwości zgłaszanych przez inwestorów lub przyszłych operatorów planowanych obiektów jądrowych oraz składowisk odpadów promieniotwórczych, a także przez inne jednostki prowadzące działalność z narażeniem na promieniowanie jonizujące;

¹Governmental, Legal and Regulatory Framework for Safety, General Safety Requirements No. GSR Part 1 (Rev. 1), Vienna 2016, s. 32-33

- 2) potrzeby sprawnego wykonania zadań Prezesa PAA wynikających z harmonogramu realizacji Programu Polskiej Energetyki Jądrowej (PPEJ);
- 3) bieżących potrzeb lub wniosków zgłaszanych przez pracowników PAA, w szczególności inspektorów dozoru jądrowego prowadzących kontrole w jednostkach organizacyjnych wykonujących działalność z narażeniem na promieniowanie jonizujące.

Ze względu na wagę zagadnień związanych z lokalizacją, budową, rozruchem i eksploatacją obiektów jądrowych oraz lokalizacją, budową i eksploatacją nowego składowiska odpadów promieniotwórczych i ich potencjalnym wpływem na BJIOR wszelkie uzasadnione wątpliwości jednostek prowadzących ww. działalności powinny być wyjaśniane przez dozór jądrowy w możliwie jak najpełniejszym zakresie. Dlatego też **wątpliwości oraz próśby o weryfikację obranego przez dane jednostki organizacyjne stanowiska skutkować powinny wydaniem przez Prezesa PAA zaleceń** organizacyjnych i technicznych, o ile wątpliwości tych nie rozwiewają właściwie zinterpretowane powszechnie obowiązujące przepisy prawa.

Na konieczność wydania zaleceń technicznych i organizacyjnych przez Prezesa PAA mogą mieć również wpływ wnioski z kontroli przeprowadzanych przez inspektorów dozoru jądrowego w jednostkach wykonujących działalność z narażeniem na promieniowanie jonizujące. Wnioski i spostrzeżenia inspektorów dozoru jądrowego odnoszące się do **nieprzestrzegania wymogów bezpieczeństwa będącego rezultatem braku zrozumienia tych wymogów lub braku poszanowania zasad kultury bezpieczeństwa przez kierowników jednostek organizacyjnych** wskazywać mogą na potrzebę wydania Zaleceń, o ile sygnalizowane są w wyniku szeregu różnych kontroli, a nie incydentalnego zaniedbania w pojedynczej jednostce organizacyjnej.

4 Tematyka zaleceń

Zalecenia techniczne i organizacyjne Prezesa PAA dotyczyć mogą różnych zagadnień związanych z BJIOR. Część zaleceń związana będzie z obiektami jądrowymi oraz składowiskami odpadów promieniotwórczych, w każdej fazie ich „życia”, tj. począwszy od lokalizacji, aż do ich likwidacji lub zamknięcia. Kolejną kategorię stanowią będą zalecenia odnoszące się do kwestii planowania i postępowania awaryjnego, a także monitoringu radiacyjnego wokół obiektów jądrowych. Obszarami tematycznymi, w zakresie których również jest przewidywane wydanie zaleceń technicznych i organizacyjnych Prezesa PAA - są ochrona radiologiczna i zabezpieczenia źródeł promieniotwórczych.

W zakresie lokalizacji obiektów jądrowych zalecenia techniczne i organizacyjne Prezesa PAA odnosić się będą w pierwszej kolejności do poszczególnych czynników analizowanych w trakcie badań lokalizacyjnych dla obiektu jądrowego.

Zalecenia techniczne i organizacyjne mogą dotyczyć również budowy obiektów jądrowych oraz wymagań dotyczących projektów obiektów jądrowych. Zalecenia mogą odnosić się do czynników środowiskowych oraz środków bezpieczeństwa stosowanych w budowanych w przyszłości obiektach jądrowych. W dalszej perspektywie czasowej przewidywane jest wydawanie zaleceń dotyczących rozruchu, eksploatacji, a także likwidacji obiektów jądrowych.

W zakresie dotyczącym postępowania z odpadami promieniotwórczymi, zalecenia w pierwszej kolejności odnosić się będą do:

- 1) zagadnień związanych z lokalizacją powierzchniowych składowisk odpadów promieniotwórczych, biorąc pod uwagę czynniki społeczno-ekonomiczne oraz geograficzno-przyrodnicze;
- 2) zakresu raportu bezpieczeństwa składowiska odpadów promieniotwórczych.

W dalszej kolejności przewidywane jest wydawanie zaleceń dotyczących eksploatacji i zamknięcia składowisk odpadów promieniotwórczych, a także monitoringu środowiskowego w każdej fazie funkcjonowania składowiska.

Wraz z rozwojem energetyki jądrowej wzrost znaczenia kwestii związanych z planowaniem i postępowaniem awaryjnym, a także z monitoringiem radiacyjnym wokół obiektów jądrowych będą również powodowały potrzebę wydawania zaleceń technicznych i organizacyjnych Prezesa PAA.

5 Proces wydawania zaleceń

Zalecenia techniczne i organizacyjne Prezesa PAA są wydawane zgodnie z Planem tworzenia i wydawania zaleceń (dalej: „Plan”), opracowywanym na podstawie otrzymywanych od dyrektorów właściwych merytorycznie komórek PAA informacji o zidentyfikowaniu potrzeb wydania zaleceń. Plan jest opracowywany corocznie, w terminie do dnia 15 listopada, i podlega zatwierdzeniu przez Prezesa PAA.

Projekt zaleceń jest opracowywany we właściwej przedmiotowo komórce organizacyjnej Państwowej Agencji Atomistyki. Za poprawność merytoryczną oraz prawidłowość i terminowość przebiegu procesu projektowania zaleceń odpowiada dyrektor komórki organizacyjnej PAA, w której są one opracowywane (dalej: „komórka merytorycznie

właściwa”). W niektórych przypadkach dopuszczalne, a nawet wskazane jest korzystanie z zewnętrznych ekspertyz merytorycznych w kwestiach, których dotyczyć mają zalecenia. Przygotowany w komórce merytorycznie właściwej projekt zaleceń jest przesyłany przez dyrektora tej komórki do uzgodnień wewnętrznych z innymi komórkami organizacyjnymi PAA, w tym, w celu weryfikacji pod kątem zgodności z przepisami, do Departamentu Prawnego PAA (dalej „uzgodnienia wewnętrzne”). Następnie projekt zaleceń, po uzyskaniu wstępnej akceptacji Prezesa PAA, jest przekazywany przez dyrektora komórki merytorycznie właściwej do zaopiniowania Radzie ds. Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej (dalej „Rada ds. BJIOR”). Po weryfikacji ewentualnych uwag zgłoszonych przez Radę ds. BJIOR przez komórkę merytorycznie właściwą dyrektor tej komórki przesyła projekt zaleceń do ponownych uzgodnień wewnętrznych, a po ich zakończeniu do Prezesa PAA w celu akceptacji. Zaakceptowany przez Prezesa PAA, projekt zaleceń jest publikowany w serwisie internetowym gov.pl/web/paa/ wraz z otwartym zaproszeniem do przesyłania uwag w terminie wskazanym przez dyrektora komórki merytorycznie właściwej, nie krótszym niż 7 dni.

Po analizie i weryfikacji przesłanych uwag, a jeżeli jest taka potrzeba także po dodatkowych uzgodnieniach wewnętrznych, dyrektor komórki merytorycznie właściwej przedstawia projekt zaleceń Prezesowi PAA do podpisu. Zalecenia są publikowane w serwisie internetowym gov.pl/web/paa/.

SCHEMAT PROCESU OPRACOWYWANIA I WYDAWANIA ZALECEŃ TECHNICZNYCH I ORGANIZACYJNYCH
PREZESA PAA

